

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Alla ska med?

En jämförande ideologianalys av medborgarskapsbegreppet i dansk och svensk parlamentarisk debatt

Fredrik Isén

Oktober 2011

C-uppsats, Kandidatnivå, 15 poäng
Statsvetenskap

Handledare: Björn Hammar
Examinator: Rolf Jonsson

Abstract

Citizenship is fundamental for participation in a democracy. It gives us rights but also responsibilities in the state that we are citizens of. Citizenship provides us with the opportunity to vote in order to influence who should govern us. However, not all living in a state are citizens. Some individuals are not included in the political life of the state.

In recent years, there has been a rise of nationalist political parties in Europe. Since the end of the nineties the party *Dansk Folkeparti* has been a member of the Danish Parliament and with the 2010 elections in Sweden, the Swedish counterpart *Sverigedemokraterna* is now also represented in the Parliament.

In citizenship theory there is an ongoing debate, chiefly concerning the issue on understanding the underlying meaning of what citizenship really is. The substantially different perspectives that are held by on one side Liberals and on the other Communitarians are ideal for use in a comparative study regarding differences in the recent parliamentary debate in Denmark and Sweden.

Therefore, the aim of this study is to analyze the parliamentary debate in regards to the issue of citizenship in Denmark and Sweden.

The main results of the study show that the arguments held by the political parties in both countries are in line with the ideologies of liberals and communitarians, but that there is a slightly different focus between the two debates. Also, there are a greater number of parties in Denmark that represent communitarians values than there are in Sweden.

Keywords: Citizenship, Sweden, Denmark, Liberalism, Communitarianism, inclusion, exclusion

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Problem och syfte.....	2
3 Teori.....	3
3.1 Medborgarskapet.....	3
3.2 En snabb återblick genom historien.....	4
3.2.1 Medborgarskapet enligt Aristoteles.....	5
3.2.2 Medborgarskapet enligt Pufendorf.....	6
3.3 Två olika teoretiska skolor.....	6
3.3.1 Liberalismen.....	8
3.3.2 Kommunitarism.....	9
4 Metod.....	11
4.1 Val av metod.....	11
4.2 Idealtyper.....	12
4.3 Tillvägagångssätt.....	13
4.4 Material.....	14
4.5 Källkritiska överväganden.....	14
4.6 Avgränsningar.....	14
5 Resultat.....	15
5.1 Medborgarskapet som inträde i gemenskapen.....	15
5.1.1 Danmark.....	15
5.1.2 Sverige.....	17
5.2 Människosyn.....	20
5.2.1 Danmark.....	20
5.2.2 Sverige.....	22
5.3 Medborgarskapets syfte.....	23
5.3.1 Danmark.....	23
5.3.2 Sverige.....	24
6 Diskussion.....	27
Käll- och litteraturförteckning.....	30
Bilaga 1: Danska partier i Folketinget.....	32

1 Inledning

Medborgarskapet är grundläggande för deltagande i en demokrati. Det ger oss rättigheter och skyldigheter i det land vi innehar vårt medborgarskap i. Det ger oss möjlighet att påverka landets styre bland annat genom rätten att rösta. Det är dock så att inte alla som bor i ett land är medborgare. Ett antal människor i landet står av en eller annan anledning utanför den del av befolkningen som har möjlighet att fullt ut delta i det politiska livet.

I Europa har under de senaste åren ett flertal partier som vill begränsa immigration och säger sig väna om den nationella identiteten rönt framgångar i flera länder. Man har också valts in i flera europeiska parlament. I Danmark finns *Dansk Folkeparti* representerat i folketinget sedan slutet av nittiotalet och i Sverige kom *Sverigedemokraterna* in i riksdagen vid det senaste valet.

Båda partier förespråkar att kraven för att bli medborgare i respektive land ska skärpas. Bland annat föreslår Sverigedemokraterna så kallade medborgarskapsprov – i Danmark är de redan införda.

Frågan om medborgarskapet är således synnerligen aktuell och av betydelse för alla som bor i en demokrati.

2 Problem och syfte

Medborgarskap är som vi kommer att se i detta arbete ett mångtydigt och omdebatterat begrepp. Samtidigt är det också ett centralt begrepp för alla som är just medborgare i en demokrati.

Mitt syfte med detta arbete är att undersöka och beskriva hur medborgarskapsbegreppet används i den aktuella parlamentariska debatten. Hur talar våra folkvalda politiker om medborgarskapet?

Som det redan omnämnts i inledningen så finns i Danmark och Sverige partier som vill begränsa möjligheterna för icke-medborgare att komma till landet och dessutom ställa krav på till exempel språkkunskaper för de som trots allt får den möjligheten.

Frågeställningen blir därför:

- Hur ser den parlamentariska debatten kring medborgarskapet ut i Sverige och i Danmark?
- Vilka likheter och skillnader kan man finna?

3 Teori

3.1 Medborgarskapet

”Citizenship [...] represents a relationship between the individual and the state, in which the two are bound together by reciprocal rights and obligations. However, the precise nature of this relationship is the subject of considerable argument and dispute”¹

Denna uppsats handlar i mångt och mycket om hur människor uppfattar medborgarskapet och den debatt som dessa olika uppfattningar skapar.

Men för att diskutera medborgarskapet måste vi först se om vi kan skapa en grundläggande definition av vad vi menar med ”medborgarskap”.

Först och främst har vi det vi kan kalla en legal definition av medborgarskapet. Genom att vara medborgare i en stat ger det oss vissa rättigheter. Dessa rättigheter skiljer oss från andra icke-medborgare som till exempel utlänningar som vistas i staten. Bland annat ger det oss rätten att leva och arbeta i landet och dessutom rätten att delta och att rösta i allmänna val.²

Men det är inte allt. Vi måste också känna en förankring till det land vi bor i, någon form av lojalitet. Det är nödvändigt för att vi också ska ha den subjektiva uppfattningen om att vi verkligen känner oss som medborgare.³

Men förhållandet till staten är inte bara ett där medborgaren har rättigheter, hon har också skyldigheter och ansvar gentemot staten och de övriga medborgarna. Vi måste respektera andras behov och önskemål om vi själva vill få gehör för våra egna behov och önskemål. Vi kanske också har en skyldighet att aktivt delta i statens angelägenheter som till exempel att delta i landets försvar.⁴

---

1 Heywood, s. 204.

2 Ibid, s. 207.

3 Ibid.

4 Ibid, s. 208f.

Man kan sammanfattningsvis säga att medborgarskapet kan sägas minst innefatta, men inte utesluta sig till, följande tre egenskaper:

- Rättigheter som andra icke-medborgare inte har
- En subjektiv uppfattning om att vi är medborgare
- Skyldigheter gentemot staten och de övriga medborgarna

3.2 En snabb återblick genom historien

Annabel S. Brett skriver i *States & Citizens* om utvecklingen av idén rörande människors rättigheter; tanken att medborgare inte enbart har skyldigheter i förhållande till staten, utan också som individer kan utkräva vissa rättigheter gentemot staten.⁵

Brett skriver att medborgaren ända sedan den grekisk-romerska politiska traditionen har haft någon form av friheter och privilegier som gett medborgarskapet en form av status. Brett beskriver rättigheter som en politisk egenskap som visserligen kan ha en legal grund men i stort kan anses som ett moraliskt anspråk – något som vi som medborgare borde ha rätt till.⁶

Thomas av Aquino menade att människan, till skillnad mot djuren, själv kan initiera handlingar mot sin naturliga godhet. Denna förmåga gjorde att människan kunde förstå de lagar som styrde henne också därmed legitimerade människors liv som naturligt.⁷ Utifrån detta perspektiv kom spanska filosofer som de Vittoria så småningom fram till att människans moral också var att betrakta som ett naturligt fenomen. Brett menar att denna grund i naturrätten lever kvar i begreppet ”rättigheter” som därför har en djupare innebörd än den rent legala.⁸

Kontraktsteoretikerna menade att det visserligen fanns naturliga rättigheter, men att människan genom att ingå ett samhällskontrakt bytte dessa rättigheter mot den trygghet som staten gav. I och med ingåendet av kontraktet hade medborgaren inte längre några rättigheter gentemot staten utan endast i förhållande till andra medborgare.⁹

---

5 Brett, s. 97.

6 Ibid, s. 97f.

7 Ibid, s. 100f.

8 Ibid, s. 102f.

9 Ibid, s. 104f.

3.2.1 Medborgarskapet enligt Aristoteles

Aristoteles menar att en den egentlige medborgaren är den som deltar i styret av staten.¹⁰ Med andra ord så är det alltså den som har rätt i till ämbete i staten som är att betrakta som medborgare.¹¹

Det är visserligen inte enbart i demokratier som det finns medborgare, skriver Aristoteles, det kan även förekomma ett medborgarbegrepp i andra former av statsskick.¹² Medborgarna är de som ingår i en samfällighet med ett gemensamt statsskick.¹³

Aristoteles menar också att det finns en naturlig ordning i samhället. De finns de som härskar och de som lyder.¹⁴ Hushållet är grunden i hela samhället, och hushållet består av familj och slavar. Slavar är enligt Aristoteles att betrakta som levande ägodelar.¹⁵

När flera hushåll går samman så bildas en by. En samfällighet av byar är det som vi kallar för en stat. Det är för Aristoteles naturligt att människor bildar stater, eftersom människan av naturen är en samhällsvarelse så är den som är statslös inte det av en slump utan är, också av naturen, ”antingen en usling eller förmer än en människa”.¹⁶

För att bli medborgare i staten räcker det inte att man bor inom statens gräns. Utlänningar, eller *metoiker* som Aristoteles kallar dem, och slavar har inte denna status. Andra medborgare (det vill säga personer med medborgarstatus, men som kommer från från andra stater) är inte heller att betrakta som medborgare i staten.¹⁷

För ett medborgarskap krävs enligt Aristoteles att en man har föräldrar som bägge två är medborgare i staten.¹⁸ Medborgarna är visserligen alla olika men deras syfte är att säkra statens fortlevnad. Deras dygd måste vara relaterad till staten – de måste alltså verka för statens bästa och inte i någon form av egennytta.¹⁹ Denna dygd kan bara återfinnas hos de fria män som inte behöver utföra trivialt och/eller grovarbete.²⁰

---

10 Aristoteles, s. 139.

11 Ibid, s. 143.

12 Ibid, s. 139.

13 Ibid, s. 145.

14 Ibid, s. 4f.

15 Ibid, s. 11f.

16 Ibid, s. 7.

17 Ibid, s. 137.

18 Ibid, s. 141.

19 Ibid, s. 147f.

20 Ibid, s. 155.

3.2.2 Medborgarskapet enligt Pufendorf

Samuel Pufendorf definierar medborgare som den som söker sig samman med andra människor för att tillsammans ingå i en stat. Detta är något som människan naturligt är predestinerad till eftersom människan är en samhällelig livsform.²¹ Bakgrunden till detta är att människan är ett djur som är helt inriktad på att själv överleva, men utan egna resurser för att kunna göra det på egen hand. Därför måste människorna gå samman och bilda stater. Statsbildandet tvingar människan att bete sig väl mot varandra så att man inte skadar varandra, utan istället förenas i en mellanmänsklig gemenskap.²² Som medborgare förlorar man sin frihet och ställer sig under en myndighet som tvingar medborgaren att utföra sådant som han inte annars gjort för samhällets bästa. Den goda medborgaren lyder de styrandes vilja och handlar för det gemensammas bästa.²³

En stat är ett samförstånd mellan en (betydande) mängd människor. Man enas i syfte att skydda sig själva mot den mänskliga ondskan. Men eftersom det hos människor finns oenighet om vad som ska göras för att uppnå målen och eftersom människan av naturen är lat så måste man införa en ”myndighet” som alla i staten underkastas. Myndigheten kan bestå av en människa eller en församling. Den har rätt att straffa alla som inte handlar i statens bästa. När envar gett sitt samtycke till bildandet av staten har man överenskommit om att man vill bli varandras medborgare.²⁴

De som kan kallas medborgare i en stat är antingen de som fanns med då staten bildades och deras ättlingar, men också de som flyttat in till en redan existerande stat. Men för att få bli medborgare måste man leva i staten en längre tid, annars är man bara att betrakta som utlänning.²⁵

3.3 *Två olika teoretiska skolor*

Vad har då Aristoteles och Pufendorf gemensamt med diskussioner om medborgarbegreppet idag?

I debatten kring medborgarskapet finns två diametralt motsatta läger. Anledningen till detta är att man ser på begreppet medborgarskap på två helt skilda sätt.²⁶

---

21 Pufendorf, s. 159.

22 Ibid, s. 64.

23 Ibid, s. 159f.

24 Ibid, s. 162f.

25 Ibid, s. 165.

26 Dessa två uppfattningar beskrivs med lite olika vokabulär i litteraturen, men innebörden i är densamma.

Det första synsättet inriktar sig på medborgarskapet som *politisk status* eller dess *betydelse*. Det är alltså inte medlemskapet i sig som är av vikt, utan snarare själva deltagandet i den politiska gruppen. Det är det aktiva deltagandet i gruppen som är av värde.²⁷

Det andra synsättet innebär att medborgarskapet är en *politiskt önskvärd aktivitet* eller att man talar om dess *värde*. Med andra ord, medborgarskapet är att betrakta som ett medlemskap i en politisk grupp. Genom medlemskapet får vi tillgång gemenskapen.²⁸

Naturligtvis uppstår då konflikter när representanter för dessa två inriktningar talar om medborgarskapet. Till del beror detta också på att man inom ramen för sin egen definition av medborgarskapet också gör vissa förutsättningar - som inte heller stämmer överens med det andra lägrets definition. De som talar om medborgarskapets *betydelse* utgår från alla i gruppen redan är medborgare och koncentrerar sig därmed på medborgarskapets rättigheter. Samtidigt utgår man i den skola som företräder medborgarskapets *värde* att det inte alls är så att alla i gruppen är medborgare och koncentrerar sig istället på undersöka vad det innebär att inneha, kontra inte inneha, medborgarskap.²⁹

Vid en närmare undersökning av de bägge lägren kan vi se att det vi egentligen talar om är liberalism kontra kommunitarism.³⁰ Den liberala synen kring individens betydelse och frihet kan spåras bakåt till naturrättsteoretiker som till exempelvis Pufendorf. Den kommunitära synen kan å sin sida sägas stamma från den grekiska traditionen och Aristoteles med dess aktiva politiska deltagande.³¹ I syfte att särskilja de två lägrens teoribildningar beskrivs och klassificeras de nedan. Det går förstås inte att ge en fullödig beskrivning av något som utvecklas över tid, så syftet är endast att ge de mest centrala dragen inom varje teori.

---

27 Ibid.

28 Beiner, s. 13, 261f, 284f. Bosniak, s. 83.

29 Bosniak, s. 83f.

30 Kymlicka & Norman, s. 283.

31 Habermas, s. 261.

3.3.1 Liberalismen

Grunden i liberalismen bottnar i individen och dess förmåga. Liberala anhängare ser individen som en rationell varelse som trots att hon kan ha starka känslor och drifter ändå har möjlighet att genom sitt förnuft se vad som är bäst för henne och kan om hon får chansen utveckla sina intressen och mål i livet. Det är individens egenintresse som för henne framåt i livet. På grund av detta pågår en ständig konkurrens mellan människor som försöker att nå sina egna mål i livet. Denna konkurrens är naturlig och sund i liberalens ögon, åtminstone så länge som denna konkurrens är rättvis. Målet för den liberale är sålunda att han eller hon (individen) skall få leva sitt liv som han eller hon önskar så länge som detta inte påverkar någon annan individs möjligheter att göra detsamma. Statens ska vara minimal och dess roll är (i princip) endast att upprätthålla den allmänna ordningen och skydda medborgarna.³²

John Rawls har konkretiserat en central del inom liberalismen när han säger att alla människor har rätt till största möjliga frihet i förhållande till lika stor frihet för alla andra. Människor som samarbetar ska ha lika stor del av förtjänsterna i detta samarbete oavsett sådana egenskaper man inte själv kan styra över, som till exempelvis kön och etnicitet.³³

Om den individuella friheten är central för liberalismen, hur ställer man sig då inför frågan om migration? Robert Nozick menar att staten inte har någon rätt att hindra någon. Staten har enbart ett ansvar att skydda de individer (och deras rättigheter) som finns inom statens gränser. Ansvaret gäller alla som individer och gör inte skillnad på vem som är medborgare eller ej. Detsamma gäller om någon invandrar till staten, så länge man inte på något sätt begränsar andra individers rättigheter finns inga hinder. Nozick underbygger detta med argumentet att staten inte kan betraktas som en ägodel och därför inte tillhör någon, inte ens dess medborgare.³⁴

Rawls å andra sidan, menar att även om det i princip är så att staten inte får hindra migration, så har staten ändå ett ansvar att upprätthålla ordningen i landet och kan därför på dessa grunder åtminstone begränsa vilka och hur många som får komma in i staten. Denna tanke är dock även hos Rawls snarare ett undantag än en regel och Rawls varnar för att använda möjligheten för expansivt.³⁵

---

32 Ball & Dagger, s. 44, Heywood, s. 29f.

33 Heywood, s. 257, 298.

34 Carens, s. 231ff.

35 Ibid, s. 237f.

3.3.2 Kommunitarism

Sprungna ur kritik av liberalismen har kommunitarismen formats och uttrycket myntades av Michael Sandel.³⁶ Det är liberalismens grundläggande princip som man värjer sig mot; genom att liberalismen fokuserar på individen och att denne skulle vara en rationell varelse. De kommunitära förespråkarna menar istället att individen endast är en del av kollektivet. Det är kollektivet som är samhället och det är från detta som individerna får sina värderingar och syften. Syftet med det kommunitära samhället är att återställa de traditioner och värderingar som gått förlorade i och med de liberalistiska tankegångarna.³⁷

En teoretiker som ofta förknippas med kommunitarismen är Michael Waltzer. Utgångspunkten för Waltzer är att alla samhällen är autonoma. De är inte nödvändigtvis demokratiska eller ger utrymme för personlig frihet, men de är självständiga från varandra.³⁸

Waltzer utvecklar resonemanget kring kritiken mot det liberala antagandet: bara för att individer går samman i en gemenskap så kan man inte utgå från att alla relationer i gemenskapen redan existerar. Waltzer menar istället att individerna skapas av det samhälle de lever i. Politiken ska i sin tur återspegla de gemensamma värderingarna i samhället och de kommer alltid att skilja sig åt från samhälle till samhälle. De skiljer sig åt för att de alla har olika förutsättningar kring tid, plats, historia och kultur.³⁹ Waltzer poängterar vikten av det sociala, han skriver också att *"[...] we are by nature social, before we are political or economic, beings. [...] the quality of our political and economic activity and of our national culture is intimately connected to the strength and vitality of our connections."*⁴⁰

Ett samhälle, i Waltzers ögon, är inte en samling individer, utan ett samfund som hjälper alla i samfundet ingående människor. I samfundet är det viktigt att upprätthålla en social rättvisa, det ska finnas en moraliskt riktig fördelning mellan medlemmarna. Medlemskapet i samfundet innefattar både rättigheter och skyldigheter. Waltzer menar att det inte finns förutsättningar för globala rättigheter och skyldigheter. Därför måste samfundet själva få bestämma vilka som får och inte får vara medlemmar.⁴¹

---

36 Brown, s. 92.

37 Heywood, s. 35f.

38 Brown, s. 91.

39 Brown, s. 92, Dahl, s. 468.

40 Waltzer, s. 162f.

41 Brown, s. 182, 224, Dahl, s. 467.

Naturligtvis får inte kommunitarismen, trots att den i sig är en kritik mot liberalismen, stå oemotsagd. Robert Dahl invänder sig mot att kommunitarismens begränsar sig mot den yttre världen och att man innesluter sig i autonoma politiska gemenskaper. Dagens värld påverkar oss vare sig vi vill eller inte. Sammanslutningen syftar som sagt till att bevara det gemensamt goda för alla medlemmar. Om då gemenskapen är för liten finns risken att man kommer att koncentrera sig på oväsentligheter istället för att hantera att det finns yttre omständigheter som påverkar gemenskapen. Skulle gemenskapen å andra sidan bli så stor så att dess politiska liv kommer att vara avgörande för medlemmarna så kommer den sannolikt också att innehålla flera olika uppfattningar om hur man når det gemensamt goda. Nästa argument är att även om människan skulle lyckas med att leva i mindre gemenskaper som är mer demokratiska, homogena och samförståndsinriktade mot det gemensamt goda så kvarstår fortfarande frågan kring det gemensamt goda i det stora samhälle som de mindre gemenskaperna trots allt är en del av.⁴²

---

42 Dahl, s. 463.

4 Metod

4.1 Val av metod

Jag har valt att genomföra denna studie som en komparativ fåfallsstudie där fallen är valda enligt mest lika-metoden. Detta betyder att fallen valts strategiskt utifrån att deras oberoende variabler är så lika varandra som möjligt. Sedan gör man en jämförelse mellan dem och studerar eventuella skillnader hos den beroende variabeln.⁴³

Mitt val av tillvägagångssätt för studien har fallit på ideologianalys. Det finns åtminstone två olika huvudstråk på vad man inom samhällsvetenskapliga sammanhang menar med *ideologi*. Jag har valt att i detta arbete definiera en ideologi det som man i Bergström & Boréus beskriver som ett *idésystem*. En av förespråkarna för denna inriktning är Herbert Tingsten, som menade att en ideologi innehåller tre element; grundläggande värdepremisser, verklighetsomdömen och rekommendationer om hur styrelseskicket ska utformas.⁴⁴

Bergström & Boréus beskriver två olika angreppssätt för ideologianalys. Dels kan man använda sig av en idealtypsmetod, eller också kan man använda sig av dimensioner. En idealtyp kan sägas vara en modell för hur en viss ideologi, låt oss till exempel säga socialliberalism, är beskaffad. Idealtypen finns inte i verkligheten, det är en avskalad modell av den aktuella ideologin som ska hjälpa oss i analysarbetet. Idealtypen används sedan för att jämföra med den eller de texter som ska analyseras för att se likheter eller avvikelser i materialet.⁴⁵

Dimensioner är ett annat alternativ vid ideologianalys. Här väljer vi istället ett antal dimensioner (eller variabler, parametrar) som återspeglar det som ska undersökas. De dimensioner som används ska, enligt Bergström m.fl., ha ett stöd i politisk filosofi eller ideologiforskning.⁴⁶

Även om ideologianalysen har fördelar när det gäller att strukturera upp en stor mängd information och få den överskådlig och tolkningsbar, så finns det emellertid några viktiga punkter att tänka på. Bergström & Boréus tar upp det faktum att det alltid kan sägas finnas en kritik mot alla typer av klassificeringar. Är idealtypen en på förhand skapad modell eller är den ett resultat av studien?

---

43 Esaiasson m.fl., s. 112f.

44 Bergström & Boréus, s. 150f.

45 Bergström & Boréus, s. 159f. Esaiasson m.fl., s. 158.

46 Bergström & Boréus, s. 164f.

Om den är ett resultat så är den förstås inte att betrakta som ett analysverktyg. I det här fallet bedömer jag det hela som Bergström & Boréus också skriver, att idealtyperna är konstruerade såpass generellt och allmänt förekommande att de inte kan betraktas som en produkt av själva studien.⁴⁷

En annan risk med den modellbaserade ansatsen är att det finns en risk att man övertolkar eller bänder lite på resultatet för att det ska passa in i modellen. Detta innebär naturligtvis att studiens validitet kan ifrågasättas. Å andra sidan är det viktigt att man inte utformar sin modell för generell, vilket är en risk, särskild vad gäller dimensionsansatsen, så att det blir svårt att uttala sig om vad ett parti eller en ideologi egentligen står för.⁴⁸

Man kan också fråga sig om två idealtyper räcker för att täcka in det spektra av tankar som den parlamentariska debatten är? Det uppenbara svaret är förstås naturligtvis inte. Men syftet med arbetet är inte heller att vara heltäckande, det är istället att undersöka debatten utifrån två olika ideologiska skolor.⁴⁹

4.2 Idealtyper

Jag kommer att använda mig av polära idealtyper som analysinstrument. Det innebär att jag skapar två renodlade extremer av ideologier som, ur analysperspektivet, är varandras motsatser. Det empiriska materialet kan sedan jämföras mot de bägge idealtyperna för under vilken ideologi den kan underordnas.⁵⁰

För polära idealtyper är det tre saker man bör beakta vid dess konstruktion. Dels måste idealtyperna vara konstruerade så att de går att jämföra med verkligheten, de måste också vara så pass olika att man kan anse dem vara ömsesidigt uteslutande och slutligen måste de vara parallella, egenskaperna hos en idealtyp måste motsvaras av en motsatt egenskap hos den andra idealtypen.⁵¹

Efter en översiktlig genomgång av det empiriska materialet mot bakgrund av det teoretiska ramverket har jag kommit fram till en idealtypsindelning enligt nedan.⁵²

---

47 Bergström & Boréus, s. 171f.

48 Ibid.

49 jmf. Bergström & Boréus, s. 174f.

50 Esaiasson m.fl., s. 159f.

51 Ibid, s. 162f.

52 Ibid, s. 160.

Tabell 1: Idealtypsindelning

	Liberal	Kommunitär
Medborgarskapet som inträde i gemenskapen	Nej	Ja
Människosyn, strategi	Individens frihet	Det gemensammas goda
Medborgarskapets syfte	Tillse lika möjlighet för alla	Bevara kollektivet och dess gemensamma värderingar och kultur

Medborgarskapet som inträdet som gemenskapen

För den liberale är det inte medborgarskapet i sig som är av huvudsaklig vikt, men för den kommunitäre är det av vital betydelse. Medborgarskapet är beviset på att man hör hemma i gemenskapen, att man har tillräckliga kunskaper och förmågor för att passa in.

Människosyn

Som vi sett i teoridelen så är individens frihet primär för den liberale, medan det för den kommunitäre istället är att verka för det gemensammas goda genom att upprätthålla den sociala rättvisan genom medborgarskapets rättigheter och skyldigheter.

Medborgarskapets syfte

Utifrån ett kontraktsteoretiskt perspektiv så ingår individerna ett samhällskontrakt för att få skydd så att man på så sätt kan vara fria att följa sina egna intressen. Genom detta kontrakt ges alla samma möjligheter. Den kommunitära syftet med medborgarskapet är istället helt enkelt att det tillser att bevara det gemensamma kollektivet intakt. Medborgarskapet är en garanti för det fortsatta goda.

4.3 Tillvägagångssätt

En noggrann genomläsningar har skett av varje protokoll och inlägg som behandlar begreppet medborgarskap och bedömts som relevanta har klassificerats utifrån ovanstående idealtyper.

Principen för detta kan exemplifieras på detta sätt: ett inlägg från Dansk Folkeparti kan sammanfattas med att ”medborgarskapet är ingen rättighet utan en gåva till de som förtjänar den”.

Det kan därför utifrån ovanstående modell passas in i den kommunitära idealtypen. Anledningen till detta är att det passar in i variabeln *Medborgarskapet som inträde i gemenskapen*, men kanske inte i de övriga två. Ett inlägg måste alltså inte uppfylla alla tre kriterier samtidigt, men minst ett av dem.

4.4 Material

Jag har i detta arbete använt mig av ett antal protokoll (på danska ”referater”) från kammaren i det danska Folketinget och den svenska Riksdagen under perioden för respektive riksmöte 2010-2011. Det initiala urvalet gjordes genom att söka efter protokoll på Folketingets och Riksdagens hemsidor. Som sökbegrepp användes ”medborgarskap” (Riksdagen) och ”statsborgerskab”⁵³ (Folketinget). Därefter följde en manuell genomgång av utfallet för att sälla bort sådana protokoll som inte var relevanta (där medborgarskap nämns, men där det inte förs någon sakdebatt, eller de tillfällen då man diskuterade medborgarskap i tredje land). Det slutliga materialet innefattar tio protokoll från Folketinget och nio från Riksdagen. En fullständig lista på protokollen finns i källförteckningen.

4.5 Källkritiska överväganden

Syftet med att använda protokoll från kammaren som empiriskt underlag är att fånga debatten kring medborgarskapet. Det finns naturligtvis en risk att enskilda riksdagsledamöter uttalar sig på ett sätt som inte helt eller endast delvis speglar partiets officiella åsikter, vilket måste beaktas. Dock är protokollen att betrakta som en primärkälla och reflekterar den faktiska debatten och på så sätt också de speglar åsikter som uttrycks av partiernas representanter på ett sätt som kanske inte kunnat uppfattats vid till exempel en studie av partimotioner.

4.6 Avgränsningar

Undersökningen har avgränsats till att endast behandla de ingående delarna i de två skapade idealtyperna i förhållandet till de nationella perspektiven för Danmark och Sverige. Sålunda har inga specialfall av medborgarskapet så som nordiska medborgare eller EU-medborgare undersökts specifikt. Fokus ligger på att beskriva vilka argument som anförs i den parlamentariska debatten.

Undersökningen har alltså till avsikt att beskriva det undersökta fenomenet, men har inga ambitioner på att vara förklara eventuella samband.

---

⁵³ I Danmark används också begreppet ”infødsret” synonymt med ”statsborgerskab”. Sökfunktionen på Folketingets hemsida tar hänsyn till detta, så resultatet innefattar båda begreppen.

5 Resultat

Nedan redovisas resultatet av genomgången av protokollen från Folketinget och Riksdagen i nedbruten form. Först har materialet klassats in utifrån de tre ingående variablerna som idealtyperna baseras på, därefter redovisas uppdelat per land information som stödjer först den komunitära och sedan den liberala synen. Resultatet redovisas i del som sammanfattningar av uttalanden, men i huvud del i form av citat eftersom de förtydligar värderingen av uttalandet. Till varje uttalande finns i slutet en referens till var i källmaterialet det kan återfinnas. Först anges vilket dokument som avses, sedan vilket specifikt inlägg.⁵⁴ Efter de anförda inläggen ges under varje sektion en kortfattad motivering till deras klassificering. I bilaga 1 kan man återfinna en lista över de danska partierna.

5.1 Medborgarskapet som inträde i gemenskapen

5.1.1 Danmark

Kommunitära åsikter:

Dansk Folkparti är tydliga i formuleringen av sin åsikt när man säger att *"[det är rimligt att man] stiller de krav til udlændinge, som, hvis de får permanent opholdstilladelse, er på vej til at få et dansk statsborgerskab, som jo er det fineste og det fornemste, man kan få som udlænding i Danmark?"*. (D1:95)

Man menar att värdet av medborgarskapet är så viktigt eftersom det är så mycket mer än bara en etikett på tillhörighet: *"Og dermed går meningen med indfødsret selvfølgelig tabt, for hvis det bare er sådan et mærkat, man klistrer på, når man kommer til et nyt land, så er det jo ikke indfødsret, som vi har det, og som den danske tradition har det."* (D2:84)

Enligt Dansk Folkeparti är *"Dansk indfødsret er med andre ord en gave, ikke en ret."* (D3:136)

Utifrån ovanstående kan vi sluta oss till att genom att bli medborgare så når man det som borde vara målet för alla i Danmark. För att bli medborgare måste man också klara vissa krav. Medborgarskapet är beviset på att man tillhör den danska gemenskapen.

---

⁵⁴ Ex: D2:23 syftar till det 23:e inlägget i dokument D2.

Venstre är av åsikten att det danska poängsystemet är bra, för det ger utlänningar något att sträva efter: ”[...]vi ønsker, at folk skal bidrage ude på arbejdsmarkedet, før de får permanent opholdstilladelse og får, sådan som systemet er indrettet, lettere adgang til at blive dansk statsborger.” (D1:63)

Genom att arbeta och bidra till samhället ska man alltså på sikt få möjlighet att bli medborgare, som är det naturliga målet för den som vill leva permanent i Danmark. När det gäller dubbelt medborgarskap vill man begränsa det så långt det är möjligt (D2:12).

För att vilja bli dansk medborgare måste man också visa att man är villig att offra något, alltså sitt tidigare medborgarskap: ”Vi har en principiel holdning om, at det at få dansk statsborgerskab er noget, man skal ville, og noget, man også skal være villig til at ofre noget for, og det viser man bl.a. ved at frasige sig sit tidligere statsborgerskab.” (D2:20).

Medborgarskapet är också för Venstre mer än bara en tillhörighet, man anser att det är viktigt att den som vill bli medborgare också har tillräckliga kulturella och språkliga kunskaper om Danmark, vilket man också säkerställer genom danska medborgarskapsprovet. (D9:144)

Liksom för Dansk Folkeparti kan vi se likartade motiveringar hos Venstre. Medborgarskapet är målet och unikt. För att nå dit måste man offra något och visa tillräcklig kunskap för att få upptas i gemenskapen.

Liberala åsikter:

Enhedslisten opponerar sig mot det danska poängsystemet man anser att det är orättvist (D1:4) och att man helst vill avskaffa det totalt. (D1:173)

Man anser att ”[...]de mennesker, der bor, lever, arbejder og betaler skat i Danmark faktisk har et statsborgerskab[...]” Man menar att genom att bo och leva i Danmark har ett de facto-medborgarskap och att de också för att få ett samhälle att fungera så måste alla få delta på lika villkor och också ha rätten att rösta i val till Folketinget. (D1:173)

Man anser också att det är också oroväckande hur man *”kan bo og leve i Danmark hele sit liv uden at få statsborgerskab”* och att den danska politiken de senaste tio åren har förringat värdet av de mänskliga rättigheterna till ett minimum: *”I dag er menneskerettigheder noget, der systematisk mistænkeliggøres, og noget, hvor man siger, at hvis vi bare lige lever op til dem, er det godt nok.”* (D9:116)

Ingen ska exkluderas. Genom att delta i staten så kan man principiellt anses som medborgare i Danmark. Vi ser också tydligt det liberala frihetsidealet. Ingen individ ska inskränkas i sina friheter eller rättigheter.

5.1.2 Sverige

Kommunitära åsikter:

Moderaterna talar om att invandringen: *”Alla vill vi, för deras skull och för vår egen, att de finner sig till rätta, blir goda medborgare och gillar sitt nya land. Krav ska ställas, och brott ska bekämpas – precis som för alla andra i Sverige.”* (S2:60)

Man vill också skydda landet mot brott som människohandel och människosmuggling. Därför måste man ha ett krav på att de som kommer hit kan bevisa sin identitet. (S4:28)

Moderaterna uttrycker att målet för utlänningar är medborgarskapet.

Sverigedemokraterna menar att om man inte har flyktingskäl för att komma in i landet så får man återvända till sitt hemland. (S2:104)

Man motsätter sig förändringar av lagen som jämställer medborgare och icke-medborgare. (S3:7, S3:20)

Det är genom medborgarskapet man får sina rättigheter: *”Om man är svensk medborgare ska man ha samma rättigheter. Det är något som varken Miljöpartiet eller alliansregeringen står för.”* (S3:29)

Genom att ta till sig av svensk kultur och svenska traditioner kan man på sikt bli medborgare, men det tar tid: *”Om man ska ha en tioårsgräns, en åttaårsgräns eller en tolvårsgräns kan man, som jag sade tidigare, diskutera. Vi anser oss vara nöjda med en tioårsgräns. Det är ungefär den tiden som vi har diskuterat att det ska ta att få ett svenskt medborgarskap över huvud taget. Vi anser att det är en rimlig gång när man väl har fått medborgarskapet efter tio år.”* (S3:35)

Om man begår brott som utlänning ska man utvisas, men om man håller sig inom lagens ramar kan man bli medborgare. (S8:94) Anledningen till detta är att *”Nu siktar vi bara in oss på dem som är utlänningar, vilket innebär att de inte har samma rättigheter i detta land som svenska medborgare. Bland annat kan domstolarna döma dem till utvisning.”* (S8:98)

Medborgarskapet är något unikt och det är genom detta som man får tillgång till gemenskapen (det vill säga samma rättigheter). Det kan ta tid, kräver att man anammar svensk kultur och man får inte begå brott.

Liberala åsikter:

Centerpartiet ger en tydlig liberal åskådning i sin syn på medborgarskapet: *”Som liberal är min utgångspunkt att alla människor är lika värda och att alla är välkomna. Jag skulle helst vilja slippa alla gränser i hela världen och slippa alla pass.”* (S2:103)

Vidare ser man i dagsläget att det finns hinder för utlänningar att bli medborgare: *”Det är klart att det finns problem på många områden, men de kommer sig oftast inte, nästan aldrig eller definitivt aldrig av en viss etnisk härkomst eller en viss religion. De kommer sig i stället av att man inte får förutsättningar att bli en fullvärdig medborgare och delaktig i ett innanförskap i Sverige.”* (S8:76)

Till skillnad mot de kommunitära åsikterna så har Centerpartiet inte alls lika starka krav på utlänningar. Om man kommer till landet är man en individ och lika välkommen som alla andra.

Folkpartiet menar att ”Detta med att ta bort kravet på svenskt medborgarskap för vissa statliga tjänster handlar om att inte göra det svårare än nödvändigt att kunna ge ansvaret till den som är mest kvalificerad för uppgiften.” (S3:19)

Miljöpartiets åsikt är snarlik Folkpartiets. Man menar i samma debatt att *”Om man till varje pris vill värna medborgarskapet som något särskilt som bara ska vara till för en del av befolkningen och som det ska vara svårt att nå och att mycket ska vara förbehållet den gruppen upprätthåller man en diskriminering. Nu tar vi en del steg för att minska diskrimineringen i Sverige. [...] Om man minskar diskrimineringen ökar man i stället när det gäller statliga anställningar styrkan i 12 kap. 5 § som handlar om särskilda bestämmelser för statliga anställningar. Det står så här: Vid beslut om statliga anställningar ska avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet.”* (S3:28)

Folkpartiet och Miljöpartiet visar på att det är individen som är av vikt, inte personens medborgarskap. Genom deltagandet är man att betrakta som medborgare i gemenskapen.

Socialdemokraterna framhäver aspekten kring EU-medborgare och icke-EU medborgare: *”Jag gör inte skillnad på EU-medborgares människovärde kontra till exempel kinesiska medborgares. Det vore faktiskt helt emot min människosyn och emot Socialdemokraternas människosyn. För mig är det lika illa om en rumän eller en kines blir illa behandlad i Sverige, precis som när det gäller en svensk medborgare.”* (S4:22)

Man vill att alla ska bidra till samhället, oberoende av bakgrund: *”För att vår beredskap ska vara god måste människor som söker sig hit få vara med och bidra till samhällets utveckling, var och en efter sin egen förmåga. Det bygget börjar i dag. Då har vi inte råd med ett kollektivistiskt synsätt som delar in medborgare i invandrare som en tärande del och endast etniska svenskar som en bidragande del i samhället.”* (S7:4)

Här ser vi exempel på att man inte vill göra åtskillnad på människor, oavsett var de kommer från. Alla är lika viktiga och ska delta i samhället.

Vänsterpartiet *"Den fria rörligheten bör gälla alla EU-medborgare oberoende av etnicitet. Allt annat är populistiskt och protektionistiskt."* (S1:70)

"För Vänsterpartiet är det positivt att grundläggande fri- och rättigheter omfattar var och en och inte begränsas till begreppet "medborgare", eftersom det kan tolkas som att det krävs ett svenskt medborgarskap för att åtnjuta till exempel yttrandefrihet, mötesfrihet och demonstrationsfrihet." (S3:25)

Även Vänsterpartiet uttalar vikten av att alla medborgarskapet är av underordnad vikt för deltagande i samhället.

5.2 Människosyn

5.2.1 Danmark

Kommunitär syn:

Dansk Folkeparti talar om att det är genom medborgarskapet som man blir en del av det gemensamma. Man säger att *"Indfødsret er respekten for historien, for nationaliteten, for dette bestemte menneske i denne historisk bestemte sammenhæng."* (D2:40)

Medborgarskapet är viktigt för individens identitet i det gemensamma. (D2:92) Därför är det också viktigt att det är Danmark som själva får avgöra vem som ska eller inte ska få medborgarskap, det är inget som överstatliga institutioner som FN kan påtvinga någon suverän stat. (D6:2) Samma syn återkommer när man anser att utlänningar bör få utvisas om de begår brott, även om det skulle bryta mot internationella konventioner. (D9:92)

Här visas exempel på hur fokus hos Dansk Folkeparti är att säkerställa det man anser är gemensammas goda genom att det inte ska påverkas negativt utifrån.

Konservative Folkeparti anser att dubbelt medborgarskap är ett dilemma ur flera aspekter, men en av dem är att individen för enkelt kan hoppa mellan den stat som för tillfället passar honom/henne bäst, vilket förringar värdet av medborgarskapet eftersom det är bundet med lojaliteten mot Danmark. (D2:56)

Om hemlösa flyktingar: *”Jeg må understrege, at det er regeringens politik, at personer uden lovligt ophold i Danmark skal hjemsendes så hurtigt som muligt. Der er ingen lande, der ønsker social turisme, og det mener jeg heller ikke er hensigten med EU's direktiv om arbejdskraftens frie bevægelighed.”* och *”Det kan samtidig medvirke til at tiltrække udenlandske statsborgere, som ikke kan forsørge sig selv, og som ender som hjemløse.”* (D4:2)

Eftersom gemenskapen är central inom kommunitarismen är det inte i det gemensamma goda att någon medlem kan ha lojalitet mot mer än en gemenskap. Det är förstås också omöjligt att individer från andra länder ska komma och få del av den sociala rättvisa som gemenskapens medlemmar tillsammans byggt upp.

Liberal syn:

Liberal Alliance motsätter sig Dansk Folkepartis åsikt att dubbelt medborgarskap är en omöjlighet. När Dansk Folkeparti hänvisar till en text från 1850 kring detta svarar man med att *”Jeg tror, at det ville have været svært og måske også urimeligt at forestille sig, at de i 1800-tallet skulle have kunnet indgå en diskussion om, hvordan statsborgerskab skal fungere i en globaliseret verden.”* (DF2:76)

För **Radikale Venstre** är frågan om dubbelt medborgarskap en likhets- och demokratifråga. Det är *”[...]helt urimeligt, at danskere, som bor i udlandet, og de udlændinge, som bor her i Danmark, skal forhindres i at tage del i den almindelige demokratiske proces i samfundslivet i Danmark.”* (D2:82)

För Liberal Alliance och Radikale Venstre är individens frihet viktigare än att man är lojal mot endast ett land.

5.2.2 Sverige

Kommunitär syn:

Sverigedemokraterna uttalar sig rörande gömda flyktingar i Sverige: *”Bodil Ceballos pratade om att Sverige skapar gömda flyktingar. Jag är ledsen, men det enda sättet att bli en gömd flykting – som de facto är en illegal invandrare – är att bryta mot svensk lag. Sverige har ett av världens mest generösa och naiva invandringsystem. Ska de som väljer att bryta mot svensk lag och de generösa regler vi har i dag sedan belönas för att de väljer att begå brott i Sverige? Det är givetvis helt oacceptabelt.”* (S2:80)

När det gäller kontroll av vem som får komma till Sverige säger man *”Jag har absolut inga som helst invändningar mot att bryta mot EU:s regler. Faktum är att vi måste kunna få bestämma över vilken invandringspolitik vi vill ha i vårt land.”* (S2:126)

Vidare anser man att utlänningar som begår brott ska utvisas ur landet: *”Vi ser fortfarande i dag hur utländska medborgare kan slå ihjäl till exempel en pensionär och ändå inte bli utvisade därför att åklagaren inte tyckte att brottet var tillräckligt grovt. Det är helt oacceptabelt. Vi vill göra om detta och sänka gränsen så att kriminella utlänningar de facto utvisas från Sverige.”* (S2:235)

Man är också oroliga för medborgarskapets betydelse när utländska medborgare jämförs med svenska avseende vissa anställningar i statlig tjänst. Sverigedemokraterna menar att *”Medborgarskapet urholkas”*. (S3:7, S3:20)

Det är också viktigt att medborgarskapet *”betyder något”* att det finns en distinktion mellan medborgaren och icke-medborgaren där medborgaren ska åtnjuta större och fler rättigheter än den andre. (S3:27)

Här kan vi se hur man exempel på hur yttre faktorer (EU) påverkar gemenskapen, vilket man inte accepterar. Medborgarna har arbetat och arbetar för sin gemenskap och därför måste det finnas en distinktion mellan dem och andra.

Moderaterna förklarar i frågan om utvisning av romer som är EU-medborgare att *”Vi har självfallet ansvar för de människor som är medborgare i Sverige och som är av romsk extraktion och som är födda och uppvuxna här.”*. Vad det gäller EU-medborgare så är praxis i dagsläget oklar och man vill därför inte uttala sig i frågan. (S1:71)

Egentligen kanske ett icke-ställningstagande. Men huvudtesen är att det är de egna medborgarna är av intresse och som man har ansvar för (oberoende av etnicitet).

Liberal syn:

Miljöpartiet är positivt inställda till frågan att ta bort medborgarskapskravet för vissa statliga tjänster: *”Jag tycker att den förändring som vi gör när det gäller medborgarskapet, att fler människor som har bott här länge har möjlighet att också söka och få tjänster i den svenska staten på många nya nivåer, är en positiv förändring som gör Sverige bättre. Den mångfalden vill inte jag vara utan.”* (S3:8)

Alla människor har lika rätt i samhället, oavsett ursprung.

5.3 Medborgarskapets syfte

5.3.1 Danmark

Liberal syn:

Enhedslisten *”I modsætning til Dansk Folkeparti synes jeg, at det er rigtig klogt, at de mennesker, der bor, lever, arbejder og betaler skat i Danmark faktisk har et statsborgerskab, for det betyder f.eks., at de kan deltage i demokratiet. Jeg tror, at den bedste måde, man kan få et fællesskab til at fungere på, er ved at sørge for, at alle er med, og den måde, man er med på, er jo bl.a., at man får lov til at stemme ved folketingsvalg.”* (D1:173)

Om man bor och arbetar i Danmark måste man också få delta på samma villkor som alla andra i landet.

Liberal Alliance ”Men der vil vi i Liberal Alliance som på så mange andre områder – i skattespørgsmål, sundhedsspørgsmål – sige, at voksne mennesker er voksne mennesker, og voksne mennesker må leve med konsekvenserne af de valg, de træffer. Hvis de træffer et valg om at sige ja til et dobbelt statsborgerskab, som vi ingenlunde har lyst til at påtvinge nogen, må de jo leve med den konsekvens, at de får en dårligere diplomatisk beskyttelse.” (D2:72)

”I Liberal Alliance mener vi ikke, at staten skal gå ind og gennemføre dens idealer hen over hovedet på borgerne, men at borgerne skal leve det liv, der er deres, og at borgerne kan leve, som de har lyst til, fordi det er dem, der er menneskene, og det er dem, der skaber deres egen tilværelse.” (D2:80)

Syftet med medborgarskapet är att ge alla samma möjligheter att fritt följa sina intressen.

5.3.2 Sverige

Kommunitär syn:

Sverigedemokraterna i en ordväxling med Moderaterna: ”Det är bra att du står här och erkänner att det faktiskt handlar om kultur. Du står samtidigt och säger att vi ska vara gränsvakter mot kulturer som är intoleranta och så vidare. Jag tycker att det är jättebra att du ställer upp på det, men jag frågar dig: Hur går det ihop med er syn på islam? Om vi ska vara gränsvakter mot kulturer som är intoleranta måste vi vara gränsvakter mot det som är islam i dag.” (S2:66)

”Jag har en kort kommentar till instegsjobben och påståendet från talarstolen att de inte skulle utgöra en diskriminering gentemot infödda svenskar. Det är alldeles uppenbart att man ställer grupper mot varandra. Vi hör till exempel hur ni övriga riksdagspartier pratar om alla människors lika värde och att alla människor ska behandlas lika. Men i det mångkulturella samhället är det uppenbart så att alla människor inte är lika mycket värda. Ni privilegierar ju en annan etnisk grupp. Ni ställer grupper mot varandra genom att göra det dyrare att anställa svenskar och billigare att anställa invandrare.” (S2:89)

”Ni pratar om att invandrare ska få jobb. Vilka jobb? Lever ni inte i verkligheten? Vi har en massarbetslöshet som överstiger 8 procent. Det finns inga jobb till dessa, och inga integrationspolitiska satsningar i världen kommer att kunna få alla de här människorna i arbete om vi inte begränsar invandringen i dag.” (S2:91)

”Många av dem som har kommit till det här landet under en längre tid har haft flyktingskäl, skäl att stanna här även i mina ögon. Men det har fortfarande varit en minoritet. [...] Vi måste minska inflödet till Sverige och ställa krav på dem som är här, och det måste vara lika krav oavsett vad man har för ursprung.” (S2:93)

”Alla undersökningar i Sverige visar att invandringen kostar enorma mängder pengar. Jag pratar inte om norrmän som kommer hit. Jag pratar inte om finländare som kommer hit. Jag pratar om invandrare från Mellanöstern och Afrika först och främst. Det kostar enorma mängder pengar. [...] Svaret är mycket enkelt: Det är ingen ekonomisk tillgång. Det är en ekonomisk börda.” (S2:98)

För att bevara det gemensamma kulturen och värderingarna måste invandringen begränsas. Om andra kulturer släpps in finns risken att det som är unikt med landet går förlorat.

Liberal syn:

Centerpartiet *”Vi behöver bygga ett Sverige där människan står i centrum för vår politik och inte systemen. För mig handlar integration om öppenhet. För mig är integration en social process som ligger på individnivå, där det civila samhällets aktörer spelar en stor roll. För mig är integration inte politiska direktiv och allmän praxis. Vi måste få nya svenskar att känna sig hemma och välkomna till vårt land.” (S2:97)*

”Vi har inte lyckats med vår integrationspolitik hittills, för vi har velat ta hand om människor, och vi har inte betraktat dessa människor som starka individer som kan ta hand om sig själva, som kan skapa sig en dräglig tillvaro och som inte behöver vara en belastning för samhället.” (S2:99)

”I grund och botten, fru talman, handlar migrationspolitiken om ifall man ser människor som en belastning eller en tillgång. Är de en tillgång bör man anse att alla människor är en tillgång, och i så fall bör vi välkomna människor att komma till landet och hjälpa till att bygga en gemensam framtid för Sverige. Anser man däremot att människor är en belastning borde också svenska medborgare vara en belastning. Eller är det så att det beror på var man är född eller vilken religion man har om man är en belastning eller inte?” (S7:23)

Kristdemokraterna ”För Kristdemokraterna är varje människa unik och har samma absoluta och okränkbara värde. Denna människosyn begränsas inte till det egna landet eller till de egna medborgarna utan är universell och omfattar alla människor. Vi har ett gemensamt ansvar för varandra. När någon lider och far illa har vi alla ett ansvar att hjälpa till.” (S2:188)

Centerpartiet och Kristdemokraterna påvisar att det liberala syftet är att alla är individer som ska få lika möjligheter att förverkliga sina liv.

Miljöpartiet angående det danska poängsystemet: ”Jag har svårt att tänka mig en värre inskränkning i mitt liv än att staten ska bestämma vem jag får gifta mig med – högutbildad okej, lågutbildad inte okej – eller var jag får bo. [...] Jag ser fram emot att Sverige, till skillnad från Danmark, ska fortsätta att vara ett öppet samhälle som värnar medmännisklighet och frihet.” (S5:35)

Staten får inte styra hur individen ska bete sig eftersom det begränsar denne i sin fria vilja och det på så sätt omöjliggör allas lika möjlighet.

6 Diskussion

Utifrån ovanstående resultat kan vi sluta oss till att det finns ett antal likheter, men också vissa olikheter mellan den parlamentariska debatten i Danmark och i Sverige.

De inlägg som görs stämmer väl överens med den teoretiska bakgrunden. Det finns ett fokus från de kommunitära på att medborgarskapet är något unikt och att målsättningen för alla icke-medborgare i landet är eller borde vara att få bli medborgare. Man återkommer flera gånger till att medborgarskapet är så mycket mer än bara en legal formalitet, att det innefattar kultur och tradition. Det är också viktigt att man som aspirerande medborgare är villig att offra något (det tidigare eller ett annat medborgarskap) och att man är villig att lägga ned tid på att lära sig tillräckliga kunskaper om landet för att kunna bevisa att man har vad som krävs för att bli en del av gemenskapen.

De liberala inläggen å sin sida är också tydliga. Man talar om individens frihet och allas lika värde. Genom att bo och leva i landet har man också tillgång till de rättigheter och friheter som övriga har. Man ger också uttryck för att man anser att detta faktiskt är ett medborgarskap. Man lyfter också tankar kring fri rörlighet mellan stater. I flera inlägg berör man åsikten att staten inte får styra individens vilja. Centralt för inläggen är, förstås, individen och dennes förmåga.

De argument som framförs av ledamöterna är i mångt och mycket desamma i bägge länder. Gemensamt för både Danmark och Sverige är att inga av de partier som gjort uttalanden åt antingen kommunitärt eller liberalt håll har kommit med några inlägg som stått i konflikt med varandra. Det vill säga, inget parti har uttalat både liberala *och* kommunitära åsikter.

Övergripande för både Danmark och Sverige är att andelen kommunitära inlägg är högre än andelen liberala.

En tydlig skillnad mellan Danmark och Sverige är att i den svenska debatten så är Sverigedemokraterna i princip de enda företrädarna för kommunitära åsikter, även om vi också kan se ett par uttalanden från Moderaterna. Bilden i Danmark är annorlunda. Här kan vi återfinna dessa åsikter bland flera av partierna och inte bara hos Dansk Folkeparti.

Även hos de bägge regeringspartierna Konservative Folkeparti, Venstre som båda har en liberal grundsyn (om än konservativ) och kanske mer anmärkningsvärt hos Socialistisk Folkeparti och Socialdemokraterne finner vi också flera uttalanden.

Om vi skapar en tabell över inläggen inom de olika områdena så får vi följande bild av fördelningen:

Tabell 2: Fördelning av inlägg per land och kategori

	Liberal		Kommunitär	
	Danmark	Sverige	Danmark	Sverige
Medborgarskapet som inträde i gemenskapen	3	8	7	8
Människosyn, strategi	2	1	6	7
Medborgarskapets syfte	3	5	0	5

Man ska naturligtvis inte dra några förhastade slutsatser av frekvenserna i tabellen ovan. Men de kan ge oss en bild över hur debatten kring medborgarskapet mellan kommunitära och liberala förespråkare sett ut under den specifika perioden.

Man kan också märka en tendens till olika fokus på vilka områden som engagerar i de bägge länderna. I Danmark rör sig huvuddelen av uttalandena kring området *medborgarskap som inträde i gemenskapen* och området *människosyn, strategi* och när det rör sig om *medborgarskapets syfte* så berörs området endast något i debatten.

I Sverige ser vi en annan bild. Uttalandena är mer spridda över hela ytan, men det finns här ett fokus på *medborgarskapet som inträde*. Mest markant är att den svenska debatten berör *medborgarskapets syfte* betydligt mer än den gör i Danmark. *Människosyn, strategi* är det område som berörs minst i den svenska debatten.

Hur väl stämmer då de olika partiernas uttalanden in mot de tänkta idealtyperna? Svaret är att det beror på hur vi ser på det. Om vi med det menar att man uttrycker åsikter som stämmer in mot alla tre parametrar i respektive idealtyp så finns tre partier som fyller detta krav, nämligen danska Enhedslisten (den liberala idealtypen) och svenska Miljöpartiet (den liberala idealtypen) samt Sverigedemokraterna (den kommunitära idealtypen). De övriga har i allmänhet inlägg som passar in i två av parametrarna, i vissa fall enbart en av dem.

Vi kan uttolka minst två möjligheter inför detta utfall. Antingen är parametrarna i modellen felaktiga eller så krävs ett större empiriskt underlag. Min egen bedömning är modellen i stort är tillfyllest, men att ett större empiriskt underlag kan ge en mer fullständig bild av de olika partiernas ställningstagande i frågan om medborgarskapets djupare betydelse.

Sammanfattningsvis så ser vi alltså både likheter och olikheter mellan den danska och svenska parlamentariska debatten. De danska resultaten visar på att fler partier talar om medborgarskapet från en komunitär syn än vad som sker i Sverige där det i princip enbart är Sverigedemokraterna som företräder synen. De komunitära inläggen är också fler än de liberala. De argument som förs har i allmänhet en klar koppling till den bakomliggande politiska ideologin.

Metodvalet av polära idealbilder ger förstås en bild av en debatt med helt motsatta argument och de inlägg som inte passar någon av idealbilderna kan naturligtvis gå förlorade. På så sätt försvinner eventuella nyanser i debatten. Utifrån genomgången tycker jag mig dock kunna dra den slutsatsen att en övervägande del av debatten har haft just denna polära bild.

Som en avslutande reflexion vill jag nämna några ord kring resultatets innebörd, trots att arbetet egentligen inte har för avsikt att vara annat än beskrivande. Att de komunitära inläggen överväger i den studerade debatten kan höra samman med att dess företrädare de facto ser problem med samhällssituationen idag. Migration och minskade krav på medborgarskap för vissa tjänster blir förstås ett problem när man försöker att bevara en viss, om möjligt idealiserad, kultur, historia och tradition. Det är naturligtvis däremot inte ett problem för någon med liberala värderingar. För honom eller henne är det självklart att alla har lika värde, oavsett var man kommer från eller vem man är. Med en sådan livssyn finns kanske inte heller något behov att tala i någon större utsträckning om ett nationellt medborgarskap?

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

- Aristoteles (1993). *Politiken*, Paul Åströms förlag: Partille
- Ball, Terence & Dagger, Richard (2004). *Political Ideologies*. USA: Pearson Education Inc.
- Beiner, Ronald (red.) (1995). *Theorizing Citizenship*, Albany: State University of New York Press
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2010). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur
- Bosniak, Linda (2008). *The Citizen and the Alien: Dilemmas of Contemporary Membership*, New Jersey: Princeton University Press
- Brett, S. Annabel (2003). The development of the idea of citizens' rights (i) Skinner, Quentin & Stråth, Bo (red). *States & Citizens: History, Theory, Prospects*, Cambridge: Cambridge University Press
- Brown, Chris (2009). *Sovereignty, Rights and Justice: International Political Theory Today*, Cambridge: Polity Press
- Carens, Joseph H. (1995). Aliens and Citizens (i) Beiner, Ronald (red.). *Theorizing Citizenship*, Albany: State University of New York Press
- Dahl, Robert (2007). *Demokratin och dess antagonister*, Stockholm: Ordfront & Demokratiakademin
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm: Nordstedts juridik
- Habermas, Jürgen (1995). Citizenship and National Identity: Some Reflections on the Future of Europe (i) Beiner, Ronald (red.). *Theorizing Citizenship*, Albany: State University of New York Press
- Held, David (2005). *Demokratimodeller*, Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB
- Heywood, Andrew (2004). *Political Theory: An Introduction*, New York: Palgrave Macmillan
- Kymlicka, Will & Norman, Wayne (1995). Return of the Citizen: A Survey of Recent Works on Citizenship Theory (i) Beiner, Ronald (red.). *Theorizing Citizenship*, Albany: State University of New York Press
- Pufendorf, Samuel (2001). *Om de mänskliga och medborgerliga plikterna enligt naturreätten*, City University Press: Lund
- Waltzer, Michael (1995). The Civil Society Argument (i) Beiner, Ronald (red.). *Theorizing Citizenship*, Albany: State University of New York Press

Offentligt tryck

Danmarks Folketing

- D1 Møde nr. 72. tirsdag 29.03.2011
- D2 Møde nr. 84. torsdag 28.04.2011
- D3 Møde nr. 91. tirsdag 10.05.2011
- D4 Møde nr. 85. fredag 29.04.2011
- D5 Møde nr. 100. torsdag 26.05.2011
- D6 Møde nr. 36. torsdag 16.12.2010
- D7 Møde nr. 37. fredag 17.12.2010
- D8 Møde nr. 4. tirsdag 12.10.2010
- D9 Møde nr. 74. torsdag 31.03.2011
- D10 Møde nr. 95. tirsdag 17.05.2011

Sveriges Riksdag

- S1 Riksdagens protokoll 2010/11:6
- S2 Riksdagens protokoll 2010/11:10
- S3 Riksdagens protokoll 2010/11:20
- S4 Riksdagens protokoll 2010/11:27
- S5 Riksdagens protokoll 2010/11:43
- S6 Riksdagens protokoll 2010/11:73
- S7 Riksdagens protokoll 2010/11:79
- S8 Riksdagens protokoll 2010/11:96
- S9 Riksdagens protokoll 2010/11:112

Bilaga 1: Danska partier i Folketinget

Dansk Folkeparti (DF)	Nationalistiskt
Enhedslisten (EL)	Socialistiskt
Konservative Folkeparti (KF)	Liberalonservativt
Liberal Alliance (LA)	Liberalt
Radikale Venstre (RV)	Socialistiskt
Socialdemokraterne (S)	Socialdemokratiskt
Socialistisk Folkeparti (SF)	Socialistiskt
Venstre (V)	Liberalkonservativt

Källor:

Folketinget:	http://www.ft.dk/Demokrati/Partier/Historie.aspx
Dansk Folkeparti:	http://www.danskfolkeparti.dk/
Enhedslisten:	http://www.enhedslisten.dk/
Konservative Folkeparti:	http://www.konservative.dk/
Liberal Alliance:	http://www.liberalalliance.dk/
Radikale Venstre:	http://www.radikale.dk/
Socialdemokraterne:	http://www.socialdemokraterne.dk/
Socialistisk Folkeparti:	http://www.sf.dk/
Venstre:	http://www.venstre.dk/

Informationen tillgänglig från respektive hemsida, hämtad 2011-10-01.